

Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 02.10.2000, sp. zn. 8 To 517/2000, ECLI:CZ:KSPL:2000:8.TO.517.2000.1

Číslo: 22/2002

Právní věta:

I. Obhájce obviněného, ustanovený či zvolený proto, že zastoupení obviněného obhájcem považuje orgán činný v trestním řízení za nutné, neboť vzhledem k duševním vadám obviněného má pochybnost o jeho způsobilosti náležitě se hájit (§ 36 odst. 2 tr. ř.), může vykonávat oprávnění uvedená v § 41 odst. 2, 3 tr. ř. jen se souhlasem obviněného. Proti vůli obviněného může takto postupovat teprve tehdy, bylo-li v příslušném řízení pravomocně rozhodnuto o zbavení způsobilosti obviněného k právním úkonům nebo o omezení této jeho způsobilosti.

II. Jestliže osoba, která není oprávněna k podání stížnosti, přesto stížnost podá, nemůže ji vzít účinně zpět ve smyslu ustanovení § 144 odst. 2 tr. ř. Takovou stížnost byť stěžovatel výslovně uvedl, že ji bere zpět, musí k tomu povolaný orgán zamítnout jako stížnost podanou osobou neoprávněnou.

Soud: Krajský soud v Plzni

Datum rozhodnutí: 02.05.2000

Spisová značka: 8 To 517/2000

Číslo rozhodnutí: 22

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Obhájce, Řízení o stížnosti

Předpisy: § 144 odst. 2 tr. ř.

§ 36 odst. 2 tr. ř.

§ 41 odst. 2 tr. ř.

§ 41 odst. 4 tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Krajský soud v Plzni zamítl stížnost advokáta JUDr. F. G., obhájce obžalovaného J. S., proti usnesení Okresního soudu v Domažlicích ze dne 25. srpna 2000 sp. zn. 2 T 42/2000, protože byla podána osobou neoprávněnou.

Z o d ů v o d n ě n í :

Napadeným usnesením Okresního soudu v Domažlicích ze dne 25. srpna 2000 sp. zn. 2 T 42/2000

bylo podle § 223a odst. 1 a § 307 odst. 1 tr. ř. podmíněně zastaveno trestní stíhání obžalovaného J. S. pro jednání, jímž měl spáchat trestný čin výtržnictví podle § 202 odst. 1 tr. zák. a pokus trestného činu ublížení na zdraví podle § 8 odst. 1 k § 221 odst. 1 tr. zák. Podle § 307 odst. 2 tr. ř. byla stanovena zkušební doba v trvání 6 měsíců. Podle § 307 odst. 3 tr. ř. per analogiam bylo obžalovanému uloženo, aby ve zkušební době nahradil škodu, kterou měl způsobit. Toto usnesení bylo vyhlášeno a tudíž stranám oznámeno při hlavním líčení dne 25. srpna 2000. Přítomni byli státní zástupkyně, obžalovaný J. S. a jeho obhájce JUDr. F. G. Po poučení o opravných prostředcích prohlásili shodně obžalovaný a státní zástupkyně, že se vzdávají stížnosti.

Dne 7. září 2000 došlo okresnímu soudu podání obhájce obžalovaného JUDr. F. G., které je ve svém záhlaví označeno jako stížnost obžalovaného proti zmiňovanému usnesení. Z textu tohoto podání však vyplývá, že obhájce podává (údajně ve lhůtě) stížnost proti usnesení samosoudce. Připomíná, že byl obžalovanému ustanoven podle § 36 odst. 2 tr. ř., podle něhož musí obviněný mít obhájce zejména proto, že vzhledem k duševním vadám obviněného je pochybnost o jeho způsobilosti náležitě se hájit. Dále obhájce uvádí, že tuto stížnost činí proto, že se sám nevyjadřoval (zřejmě po vyhlášení rozhodnutí) a obžalovaný se vzdal stížnosti v době, kdy byl pod tlakem soudního jednání.

Dalším podáním, došlým okresnímu soudu dne 11. 9. 2000 a označeným jako zpětvzetí stížnosti, ustanovený obhájce znovu potvrdil, že podal stížnost proti usnesení okresního soudu a vědom si toho, že tak učinil opožděně, bere dříve podanou stížnost zpět.

Krajskému soudu v Plzni byla věc předložena k rozhodnutí samosoudcem okresního soudu, který vyslovil názor, že stížnost byla podána jednak opožděně, jednak neoprávněnou osobou. Obhájce byl ustanoven obviněnému z důvodu § 36 odst. 2 tr. ř., avšak nebylo zjištěno, že by byl obviněný zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo jeho způsobilost k těmto úkonům byla omezena. Za dané situace tedy obhájce nemůže podat svým jménem stížnost ve prospěch obviněného. Pokud § 144 odst. 2, věta první, tr. ř. stanoví, že jen oprávněná osoba může podanou stížnost vzít výslovně zpět, je samosoudce toho názoru, že pokud nebyl obhájce osobou oprávněnou k podání stížnosti, nemůže být ani oprávněnou osobou k jejímu zpětvzetí. Nejsou tedy splněny podmínky pro to, aby samosoudce vzal zpětvzetí stížností na vědomí ve smyslu § 144 odst. 4 tr. ř.

Krajský soud v Plzni přezkoumal předložený spisový materiál, doplnil dokazování a dospěl k těmto závěrům.

Předně je třeba doplnit již dříve uvedené skutečnosti. Z ne zcela úplné kopie žádosti vyšetřovatele o ustanovení obhájce vyplývá, že vyšetřovatel o ustanovení obhájce žádal z důvodů uvedených v § 36 odst. 1 písm. b) tr. ř. Podle zmiňovaného ustanovení musí mít obviněný obhájce už v přípravném řízení, je-li zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo je-li jeho způsobilost k právním úkonům omezena. V návaznosti na tuto žádost ustanovila dne 23. 3. 2000 soudkyně okresního soudu obhájcem obviněného J. S. advokáta JUDr. F. G., a to z důvodu uvedeného v § 36 odst. 2 tr. ř. Podle tohoto ustanovení musí mít obviněný obhájce také tehdy, považuje-li to soud a v přípravném řízení vyšetřovatel nebo státní zástupce za nutné, zejména proto, že vzhledem k tělesným nebo duševním vadám obviněného mají pochybnosti o jeho způsobilosti náležitě se hájit. Tento postup soudkyně okresního soudu byl zjevně správný, neboť do doby, než stížnostní soud doplnil dokazování, nebylo v příslušném spisovém materiálu doloženo, že by obviněný J. S. byl zbaven způsobilosti k právním úkonům, nebo že by byla jeho způsobilost k právním úkonům alespoň omezena.

V návaznosti na to bylo nařízeno vyšetření duševního stavu obviněného a znalci z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, dospěli k závěru, že obviněný trpěl a trpí duševní chorobou ve vlastním slova smyslu, tj. schizoafektivní psychózou. Schopnost obviněného rozpoznat společenskou nebezpečnost svého jednání a toto jednání ovládat byla podstatně snížena, neboť obviněný jednal v afektivním raptu při snížené frustrační toleranci v rámci hypomanického stavu. Nicméně ze zprávy

předsedy Okresního soudu v Domažlicích (vyžádané krajským soudem) plyne, že obžalovaný J. S. nebyl soudním rozhodnutím zbaven způsobilosti k právním úkonům a ani nebyla jeho způsobilost k právním úkonům omezena.

Z toho, co bylo podrobně rozvedeno shora, stížnostní soud dovodil, že jde o opravný prostředek nikoli obžalovaného, nýbrž jeho ustanoveného obhájce, který se zjevně domnívá, že má samostatné právo podat stížnost v situaci, když vznikají pochybnosti o způsobilosti obžalovaného náležitě se hájit. K tomu je však třeba poznamenat, že obhájce ustanovený obviněnému z uvedených důvodů, tedy podle ustanovení § 36 odst. 2 tr. ř. nemá oprávnění předpokládaná v ustanovení § 41 odst. 4 tr. ř. Opravné prostředky tak může ve smyslu § 41 odst. 2 tr. ř. podávat pouze za obviněného. Z obsahu podané stížnosti, jakož i následného zpětvzetí, vyplývá, že obhájce jednal sám za sebe. Samostatné oprávnění k podání opravného prostředku má pouze takový obhájce (ustanovený či zvolený), který zastupuje obviněného, který je zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo je jeho způsobilost k právním úkonům omezena. Stížnostní soud si je vědom, že stav předpokládaný ustanovením § 36 odst. 2 tr. ř. může být velice podobný stavu, který předpokládá ustanovení § 41 odst. 4 tr. ř. Může se stát i to, že právě v probíhajícím trestním řízení vyjdou najevo takové okolnosti na straně obviněného, které povedou k tomu, že bude v jiném řízení zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo dojde k omezení jeho způsobilosti k právním úkonům. Nicméně v ustanovení § 41 odst. 4 tr. ř. je dán taxativní výčet případů, kdy obhájce může činit oprávnění (uvedená v odstavcích 2 a 3 § 41 tr. ř.) též proti vůli obviněného (samostatně). Zákonodárce byl zjevně veden záměrem nezasahovat jakkoli do vůle obviněného do té doby, než bude soudním rozhodnutím pravomocně zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo v takové způsobilosti alespoň omezen. Proto tedy obhájce obviněného, ustanovený či zvolený z důvodů uvedených v § 36 odst. 2 tr. ř., nemůže do doby, než by bylo pravomocně rozhodnuto o omezení způsobilosti či zbavení způsobilosti k právním úkonům obviněného, vykonávat oprávnění (§ 41 odst. 2, 3 tr. ř.) proti vůli obviněného.

JUDr. F. G. jako ustanovený obhájce obžalovaného J. S. tudíž nebyl oprávněn podat stížnost proti napadenému usnesení. V situaci, kdy podanou stížnost vzal zpět, nemohl skutečně předseda senátu (samosoudce) okresního soudu vzít zpětvzetí stížnosti na vědomí ve smyslu § 144 odst. 4 tr. ř., když podanou stížnost může vzít výslovně zpět, dokud o ní nebylo rozhodnuto, ve smyslu § 144 odst. 2 tr. ř. toliko oprávněná osoba. Kdo je oprávněnou osobou, řeší ustanovení § 142 odst. 1 tr. ř. Pokud totiž zákon nestanoví něco jiného, může stížnost podat osoba, které se usnesení přímo dotýká nebo která k usnesení dala podnět svým návrhem, k němuž ji zákon opravňuje. V projednávaném případě byli oprávněni podat stížnost v souladu s ustanovením § 307 odst. 5 tr. ř. obžalovaný, poškozený a státní zástupce.

Z uvedených důvodů pak bylo na místě podanou stížnost zamítnout ve smyslu § 148 odst. 1 písm. b) tr. ř. jako podanou osobou neoprávněnou.

Pro úplnost je třeba dodat, že názor obhájce, že stížnost podal opožděně (viz výše citované podání obhájce ze dne 11. 9. 2000), nepovažuje krajský soud za zcela správný. Za podanou opožděně je totiž možno považovat stížnost pouze tehdy, nedodrží-li oprávněná osoba lhůtu a místo k jejímu podání. Jak bylo výše podrobně rozebráno, obhájce není v této věci osobou oprávněnou k podání stížnosti. Za této situace nelze jeho stížnost zamítnout jako opožděně podanou. Byť to trestní řád výslovně nestanoví, z logiky věci vyplývá, že osobě, která není oprávněna podat opravný prostředek, nemůže ani běžet lhůta k jeho podání. Správnost tohoto závěru lze dovodit systematickým výkladem hlavy sedmé tr. ř. Zde je v první řadě řešena otázka přípustnosti a účinku stížnosti (§ 141 tr. ř.), na to navazuje ustanovení § 142 tr. ř., které stanoví okruh osob oprávněných stížnost podat, a teprve poté je řešena otázka lhůty a místa podání stížnosti (§ 143 tr. ř.). Argumentovat je možno i dikcí ustanovení § 148 odst. 2 tr. ř., podle kterého jako opožděná nemůže být zamítnuta stížnost, kterou oprávněná osoba podala opožděně jen proto, že se řídila nesprávným poučením, které jí bylo dáno při oznámení usnesení.*)

**) Poznámka redakce: Právní věty považujeme za správné. Odůvodnění rozhodnutí však celé vychází z nesprávného právního názoru, že obhájce obviněného, který je zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo jehož způsobilost k právním úkonům je omezena, má samostatná obhajovací práva. Tento poměrně rozšířený právní názor nerespektuje skutečnost, že i v těchto případech obhájce činí úkony uvedené v ustanovení § 41 odst. 2 a 3 tr. ř. za obviněného. Rozdíl oproti zastupování obviněného, který není zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo jehož způsobilost není omezena, pouze v tom, že úkony za obviněného může vykonávat i proti jeho vůli. Takový obhájce může s ohledem na ustanovení § 41 odst. 4 podat stížnost, i když se obviněný s omezenou způsobilostí k právním úkonům výslovně vzdal stížnosti. Jde však stále o stížnost podanou za obviněného jeho jménem. Podle názoru redakce i v případě obviněného, který je zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo jeho způsobilost k právním úkonům je omezena, může za něho podanou stížnost vzít obhájce zpět jen s výslovným souhlasem obviněného (§ 144 odst. 3 tr. ř.).*